

BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN/BHS

PROGRAMRAPPORT 2013

BIBLIOTEKARIEPROGRAMMET

1. INLEDNING

Syftet med denna rapport är, liksom rapporterna för tidigare år (Gärdén & Nowé Hedvall 2009, Flöög & Johannisson 2010, Flöög & Hultgren 2011, Johansson & Lindberg 2012; 2013), att sammanfatta vad som skett inom Bibliotekarieprogrammet under det gångna året. I år lyfts särskilt kvalitetsarbetet fram, med fokus på Universitetskanslerämbetets granskning av utbildningar i B&I-ämnet (Universitetskanslerämbetet 2014), samt den HB-interna granskningen av utbildningsprogrammen vid högskolans samtliga institutioner.

I likhet med föregående års rapporter behandlas arbetet med implementeringen av programmets reviderade utbildningsplan från 2012. Programmets nya struktur, den pågående kursutvecklingen samt den nya tillämpningen av kursspecifika förkunskapskrav lyfts också fram. I rapporten beaktas såväl studenternas perspektiv som de kursansvariga lärarnas och programansvarigas. Synpunkter har inhämtats av programansvariga genom kursvärderingar och kursrapporter, samt löpande i dialog med studenter och medarbetare. Samtliga kursrapporter återfinns på institutionens webbplats, samt finns publicerade i respektive PingPong-modul.

Programrapporten är främst att betrakta som ett arbetsdokument att använda i Bibliotekshögskolans kontinuerliga kvalitetsarbete. Genom att presentera en årlig rapport där årets aktiviteter, diskussioner och strategiska insatser sammanfattas, kan erfarenheter tas tillvara i programmets fortsatta utveckling. Rapporten kommer att publiceras på webben, och därmed även finnas tillgänglig för studenter och andra intresserade läsare.

2. PROGRAMMETS STUDENTER

Vårterminen 2013 registrerade 97(83) studenter sig på Bibliotekarieprogrammets distansutbildning och vid höstterminen 66 (72) studenter på helfartsprogrammet som ges på campus. Fördelningen mellan män och kvinnor är den här gången 13 % (18 %) män och 87 % (82 %) kvinnor på distansprogrammet och 32 % (25 %) män och 68 % (75 %) kvinnor på helfartsprogrammet. Inom parentes anges motsvarande siffror för 2012. För en översikt över hur studentantalet varierat över tid, se tidigare programrapporter.

Ett pågående arbete bedrivs för att utveckla utbildningens arbetsformer utifrån studentgruppernas olika förutsättningar. Distansstudenternas villkor för att studera skiljer sig i många fall från närstudenternas. Det märks också i vår

statistik över genomströmningen, där distansutbildningen visar på lägre grad av genomströmning än närutbildningens. Därför har vissa anpassade undervisningsformer, som inspelning av föreläsningar, utvecklats för denna grupp. Dessutom arbetar institutionen aktivt med att ge studenter med särskilda behov ett bra stöd, vilket förhoppningsvis bidrar till att de går vidare inom programmen. I arbetet med att tillgodose sådana särskilda behov har institutionen infört en form av mentorskap där flera lärare har denna uppgift i sin tjänst.

3. KORTFATTAD BESKRIVNING AV ARBETET INOM PROGRAMMET

Från och med höstterminen 2011 till och med hösten 2013 har Jenny Lindberg (adjunkt och doktorand) och Monika Johansson (adjunkt och studierektor) haft programansvar med 10 % av heltid. Programgruppen består, förutom programansvariga, av kursansvariga för obligatoriska och valbara kurser samt studievägledare. Programgruppen består av ca 25 personer och vid gruppens möten har vanligtvis 10-15 personer deltagit; fler vid terminsstart. De olika funktionernas (programansvarigas, kursansvarigas, studievägledares) uppdrag och beslutsansvar preciseras i dokumentet *Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan organisations- och beslutsordning (BOB)*, Dnr 255-12-11.

Under 2013 har programgruppen haft 7 möten. Minnesanteckningar från mötena tillgängliggörs via lärplattformen PingPong där programgruppen kommunicerar och publicerar aktuellt material. Bland de frågor som diskuterats vid gruppens möten under 2013 märks bl.a. debatten om skönlitteraturens roll i bibliotekarieutbildningen. Frågan har varit het i "Bibliotekssverige" under året och här har programansvariga även deltagit i ett antal aktiviteter och samtal utanför högskolan, såsom Halmstadkonferensen i Bergen, i dialog med Sveriges författarförbund och genom publicering i BBL. Andra specifika frågor som diskuterats i gruppen är HB:s nya webblösning, det högskolegemensamma arbetet för hållbar utveckling (HU), den s.k. Boråsmodellen (högskolebibliotekets program för undervisning i informationssökning) samt implementeringen av nya förkunskapskrav i Bibliotekarieprogrammet. Därutöver har de ständigt aktuella frågorna om utbildningens innehåll och arbetsformer diskuterats löpande, inte minst i relation till det omfattande kvalitetsutvärderingsarbete som pågått under året.

Programansvariga har dessutom deltagit i möten med Institutionens ledningsråd (ILR), institutionens Utbildningsråd, kårsektionen BIMBO och Utbildningsutskottet (UU). Dessutom har möte genomförts med Bibliotek och läranderesurser om gemensamma aktiviteter för studenterna i programmen. Under 2013 genomfördes 25 kurser (8 obligatoriska, 17 valbara) inom ramen för Bibliotekarieprogrammets närutbildning för programgrupperna BIB10, BIB11, BIB12 och BIB13. Därtill genomfördes 14 kurser (10 obligatoriska, 4 valbara) i Bibliotekarieprogrammet distans för programgrupperna DV10, DV11, DV12 och DV13. Kursernas omfattning är normalt 7,5 hp, undantagna utbildningens första kurs (Introduktion till högre studier i biblioteks- och informationsvetenskap) och den avslutande uppsatskursen som vardera omfattar 15 hp.

3. EXTERN OCH INTERN KVALITETSUTVÄRDERING AV PROGRAMMET

Under 2013 har programmets medarbetare sysselsatts av såväl en högskoleintern kvalitetsgranskning som UKÄ:s externa granskning. Båda processerna har varit arbetsintensiva,

men också lärrika.

Den interna granskningen innefattade såväl självvärderingar som en s.k. auditprocess som bygger på erfarenhetsutbyte mellan kollegor vid olika institutioner. Tillsammans har dessa aktiviteter bidragit till en mer välgrundad helhetssyn på programmet.

UKÄ:s granskning inleddes också med ett omfattande självvärderingsarbete. Tillsammans med expertgruppens bedömning bidrog detta till insikter om utvecklingsmöjligheter, t.ex. ifråga om att examensarbetenas B&I-anknytning generellt behöver stärkas.

Såväl den interna granskningen som den externa mynnade ut i, till övervägande del, goda omdömen. Bibliotekarieprogrammet har, med avseende på kunskapsmålen uppfyllse, befunnits hålla hög kvalitet. De utvecklingsmöjligheter och utmaningar som samtidigt identifierats kommer att följas upp och behandlas i den handlingsplan som ska skrivas under 2014.

4. EXTERN INFORMATION OM PROGRAMMET VIA HEMSIDA, MÄSSOR, KONFERENSER OCH SAMARBETE MED BIBLIOTEKSFÄLTET

INSTITUTIONENS HEMSIDA OCH SYNLIGHET PÅ WEBBEN

För att nå potentiella studenter krävs ett aktivt arbete med vår hemsida. Skriftlig information kompletteras där med filmer och tydliggörande av karriärvägar (se <http://www.informationsyrken.se/bibliotekarie/>). Vårt informationsarbete via webben är ett område som bör prioriteras i framtiden. Av den enkät som genomfördes bland de studenter som påbörjade utbildningen våren och hösten 2013 framgår att de flesta som sökte till programmet får informationen via Studera.nu, därefter kommer personliga kontakter via kamrater och släkt.

Utöver medverkan i de högskolegemensamma aktiviteterna så har vi under året annonserat om programmet i Google Adwords. Arbete har genomförts för att använda sociala medier som Facebook i marknadsföring och information om aktuella händelser och aktiviteter. Hur vi kan bli ännu bättre på att nå studenter och professionella, samt vilka kanaler som ska användas, kommer vi att diskutera vidare.

BOK & BIBLIOTEK, UTBILDNINGSMÄSSOR

Hösten 2013 deltog Bibliotekshögskolan vid mässan Bok & Bibliotek i Göteborg, liksom tidigare år. Studenterna medverkade i bemanningen av institutionens monter samt vid Digitala torget. Flera lärare från institutionen föreläste och/eller deltog i andra arrangemang under mässan. En av avsikterna med deltagandet är att sprida information om våra utbildningar, institutionen och dess forskning.

Ett positivt nytt inslag var utdelningen av det nyinstittade uppsatspriset från företaget Axiell. Tillsammans med Axiells representant och en jury med representanter från biblioteksfältet har kurs- och programansvariga deltagit i arbetet med att utse bästa studentuppsatsen från BHS under läsåret 2012-2013. Adam Welin (Kandidat) och Margrethe Bakstad Søvik (Master) fick vid detta premiärtillfälle dela på prissumman om 30000 kr.

BHS har medverkat på SACO-mässorna i Malmö och Stockholm under 2013. Där presenterade vi Bibliotekarieprogrammet samt Webbredaktörsprogrammet i en monter tillsammans med THS.

KONFERENSER

Representanter från programmet – såväl lärare som studenter – har agerat ambassadörer för utbildningen i flera olika sammanhang. Programansvarig har bl.a. deltagit som inbjuden talare på Halmstadkonferensen, med en presentation och paneldebatt på temat "Rustas de blivande bibliotekarierna för morgondagens utmaningar på biblioteken?"

Ett antal studenter har också deltagit i den årliga, turnerande och studentdrivna B&I-konferensen Bobcatsss. Programstudenterna har även välkomnats till konferensen Mötesplats för framtiden, vilken fungerar just som en mötesplats för biblioteksforskningen och biblioteksfältets representanter.

SAMVERKAN MED BIBLIOTEKSFÄLTET - MENTORSPROJEKTET

Ingrid Johansson, Rolf Hasslöw, Britt Omstedt och Amanda Glimstedt, projektledare, har tillsammans med prefekten genomfört en framgångsrik marknadsföring av mentorsprojektet, vilket fick sin officiella start 2009-01-30. Projektet har fortsatt under 2010, 2011, 2012 och 2013 med lyckat resultat och nu omfattas även distansstudenterna, med DV08 som första studentgrupp. Inom programmet har vi under flera års tid också arbetat för att föra in moment som tydligt anknyter till det professionella fältet. Exempelvis ges finns relativt många inslag av både gästföreläsare från olika bibliotekstyper och relaterade verksamheter. Under 2013 har vi vilket exempelvis haft föreläsare från Axiell, skolbibliotek, barnbibliotek och TPB (Talboks- och punktskriftsbiblioteket).

Under den sista terminen i Bibliotekarieprogrammet (de två sista terminerna för distansutbildningen) läser studenterna kurserna Biblioteks- och informationsvetenskapliga fältstudier (II), Vetenskapsteori och forskningsmetod II och Kandidatuppsatskurs. Kurserna har ett samband där det som bl.a. erbjuder erbjuda meningsfulla kopplingar mellan utbildningens analytiska innehåll och mer verksamhetsnära inslag. I Fältstudiekursen ingår exempelvis ett auskultationsmoment som ofta uppfattas som givande bland studenterna.

5. PROGRAMMETS ADMINISTRATIVA STÖDFUNKTION OCH RUTINER

När samtliga årskurser i bibliotekarieprogrammet för närstudenter och distansstudenter är igång pågår ett stort antal olika kurser samtidigt. Detta kan innebära svårigheter att överblicka alla terminer och kurser. Under ett kalenderår administreras 8 studentgrupper och utöver det följs de fall upp där studierna av olika skäl tar längre tid än normalt. I PingPong finns en särskild aktivitet för programgruppen där terminsöversikter presenteras, samt annat material som bör vara tillgängligt för kursansvariga. Det är viktigt att alla som är kursansvariga är medvetna om vilka uppgifter som ingår i ansvaret för att arbetet ska fortlöpa på ett smidigt sätt. Här är programgruppen och dess dokument ett viktigt redskap. I och med att så mycket verksamhet pågår samtidigt blir också de programansvarigas uppgifter relativt omfattande, och vid starten hösten 2012 - med en ny utbildningsplan och struktur för kurserna - ökade komplexiteten ytterligare. I skrivande stund pågår parallellt undervisning enligt såväl de äldre utbildningsplanerna för när- respektive distansutbildningen som enligt de utbildningsplaner som trädde i kraft HT 2012 (helfart) och VT 2013 (halfart, distans). En kontinuerlig översyn av hur ansvar fördelas mellan olika medarbetare har gjorts i och med det av prefekt beslutade dokumentet *BOB*. Nu återstår arbetet med att implementera denna ordning.

6. STUDENTINFLYTANDET I PROGRAMMET

Formerna för kommunikation och utbyte med studenterna måste hållas levande. Från 2011 har en programansvarig brukat delta vid prefektens möte med kårsektionen BIMBO. Vid dessa tillfällen har både studenter och programansvarig lyft olika frågor som diskuterats och därefter återförts till studentkåren respektive programgruppen. Mötena upplevs som värdefulla men det är svårt att veta med säkerhet att/om alla studenter är medvetna om möjligheten att skicka med studentrepresentanterna synpunkter och frågor till mötena.

Därutöver har programansvariga försökt träffa samtliga studentgrupper vid början av höstterminen samt när distansstudenterna är i Borås på träffar. Vid något tillfälle har ett kortare diskussionsmöte genomförts då studenter vill ha svar på studierelaterade frågor samt framföra synpunkter på sådant de ansåg bristfälligt. Vi programansvariga är mycket positiva till sådana initiativ och ser gärna att den typen av dialog hålls levande framöver.

7. ARBETET MED PEDAGOGISKA VERKTYG

Under 2013 har arbetet med olika typer av tekniska lösningar fortsatt att testats och användas i utbildningen, inte minst i distansutbildningen. Exempelvis kan nämnas chatt, inspelade föreläsningar (ljud och/eller rörlig bild) och virtuella konferensverktyg. Studenterna har i regel uppskattat detta och i programgruppen har olika arbetsformer diskuterats. Generellt uppmuntras användning av sådana pedagogiska resurser.

Lösningar som anonym tentamen har också använts i vissa kurser vilket har uppskattats av både studenter och berörda lärare. Även administrativ personal involveras i hanteringen av anonym tentamen och behöver både utbildning och teknisk utrustning för att kunna hantera den typen av uppgifter. Programmet Urkund har använts för att spåra plagiat i studenternas arbeten.

Funktionen Mål och framsteg i PingPong har används i ökad omfattning i programmets kurser för att på så sätt medvetandegöra studenterna om progressionen i kurserna. Tyvärr har en del problem med överföring till Ladok gjort att funktionen kommit att diskuteras och ifrågasättas. Institutionen tog under året ett samlat grepp kring frågan som utreddes av en mindre arbetsgrupp vid institutionen.

8. UTVÄRDERINGAR OCH KURSRAPPORTER SOM UTVECKLINGSVERKTYG

Utvärderingarna genomförs i PingPong, men kompletteras också ofta med muntliga utvärderingar när kurser avslutas. Under någon kurs har formativ utvärdering prövats, dvs att utvärderingsenkäten ligger öppen för studenterna att fylla i genom hela kursen. Detta önskemål har framförts av studentrepresentanterna i BIMBO och de lärare som prövade det menar att det fungerat bra.

Lärares och studenters synpunkter sammanställs i en kursrapport som publiceras i kursmodulen och på institutionens webbplats. Programansvariga påminde vid höstterminens start kursansvariga om att i samband med varje kursintroduktion lyfta föregående kurstillfälles utvärdering, och beskriva de förändringar som genomförts utifrån denna. På så sätt medvetandegörs studenterna dels om att kursvärderingen är ett viktigt instrument för utveckling, och dels om varför kursen ser ut som den gör.

9. STUDENTUPPFÖLJNING

Under hösten 2013 genomförde BHS för tredje gången en egen studentuppföljning där Bibliotekarieprogrammets närstudenter som påbörjade utbildningen 2009. De tidigare studenterna fick frågor om nuvarande arbetssituation ett år efter avslutade studier samt om utbildningens relevans i relation till nuvarande arbetsuppgifter.

Till skillnad mot tidigare undersökningar där det framgick en anställningsökning från 66% (år 2007) till 80% (år 2008) visar årets undersökning ett tillbakafall till 68% (år 2009). Minskningen kan delvis bero på att det är flera som studerar och som gick från 2,8% (år 2008) till 9,1% (år 2009). Det är även flera arbetsökande i jämförelse med resultatet från år 2009.

Bland de tillfrågade studenterna i årets undersökning är ca 73% anställda på folkbibliotek som är en ökning från 2008 med sina 48%. Resultatet visar också att det är 13% som är anställda på skolbiblioteket i jämförelse med 31% från 2008, dvs en minskning. Vad den eventuellt beror på kan dock inte utläsas från undersökningsresultatet. Kommuner fortsätter att vara den största arbetsgivaren med 90% följd av 7% på universitets- och högskolebibliotek och 3% privata bibliotek.

10. ÖVERSYN OCH FORTSATT UTVECKLING AV PROGRAMMET

I tidigare programrapporter har arbetet med programöversynen från våren 2011 presenterats i rapporten *Översyn av programmet Bibliotekarie 2011*. I februari 2012 antogs en reviderad utbildningsplanen för programmet (såväl närutbildning som distans). Parallellt med införandet av nytt utbildningsprogram har revidering av befintliga kursplaner i det pågående programmet genomförts avseende kursernas förkunskapskrav. Tidigare skrivningar pekade inte ut vilka reella förkunskapskrav en kurs har och progressionen i programmet blev därmed otydlig. Dessutom försvårades arbetet för studenter och lärare i vissa kurser då studenterna inte hade med sig nödvändiga kunskaper från tidigare kurs. Sedan 2012 skrivs därför förkunskapskraven in i kursplanerna och för de studenter som befinner sig i skarven mellan de olika utbildningarna utformades särskilda övergångsbestämmelser. Under 2013 har implementeringen av de nya förkunskapskraven trätt i kraft, och såväl förutsedda effekter som vissa svårigheter har uppstått. De preciserade kraven har bl.a. inneburit ett kraftigt ökat antal ansökningar om undantag att från reglerna att handlägga. I synnerhet har arbetsbördan ökat för institutionens studievägledare, som i samråd med respektive kursansvariga har att fatta beslut om eventuella undantag. Utveckling av praxis pågår.

För en mer utförlig beskrivning om det pågående utvecklingsarbetet, med avseende på utbildningens struktur och innehåll hänvisas till de självvärderingar som programansvariga bidragit till att formulera under det gångna året, i samband med UKÄ:s respektive HB:S kvalitetsgranskningar av programmet.

PROFESSIONSNÄRA INSLAG I PROGRAMMET

I enlighet med BHS verksamhetsplan för 2012-2014 eftersträvas en professionsrelevant bibliotekarieutbildning som ur olika perspektiv och på flera olika sätt behandlar och problematiserar professionella biblioteksverksamheter. Studenterna ska redan tidigt i utbildningen beredas möjlighet att få inblick i olika typer av biblioteksarbete, och utifrån den högre utbildningens särskilda förutsättningar undersöka och reflektera kring dem. Ett första mycket konkret exempel på professionsnära inslag i Bibliotekarieprogrammet är introduktionskursens gästföreläsningar med yrkesverksamma bibliotekarier, där studenterna också kan ställa frågor och diskutera dagsaktuellt biblioteksarbete. Föreläsningarna åtföljs där även av en orientering i den svenska biblioteksgeografin.

Ytterligare exempel på direkt professionsanknutna aktiviteter är de fältstudier som genomförs under första respektive tredje året. I den första s.k. fältstudiekursen kopplas undersökande arbetssätt på bibliotek (t.ex. empiriska studier gm analys av biblioteksstatistik) till övningar i akademiskt skrivande. Den andra kursen innehåller bl.a. auskultationer på bibliotek, där

studenterna får följa bibliotekariers arbete på nära håll.

Under utbildningens andra år introduceras också den befintliga mentorsverksamhet där studenterna får chansen att knyta kontakt med en yrkesverksam mentor på biblioteksområdet, i syfte att få ytterligare kännedom om hur det löpande arbetet bedrivs.

Det avslutande arbetet med kandidatuppsatsen, slutligen, ger goda förutsättningar för en både ämnes- och yrkesmässig specialisering. Studenternas ämnesval är relativt fria, men såväl teoretisk relevans som samhällsrelevans – särskilt i relation till biblioteksområdet – beaktas. Det finns goda exempel på studenter vars kandidatuppsatser hjälpt dem på vägen in i yrkeslivet, och de exemplen kan bli fler.

Det ska också sägas att en övervägande del av undervisningen i programmet baseras på forskning som behandlar centrala professionella problem, vilka i sin tur utgår från biblioteksarbete i olika former. Det handlar bl.a. om referensarbete, klassificering, olika informationssystem och -redskap, användarundervisning och beståndsutveckling. Bibliotekarieprogrammet kan härmed fungera som en förberedelse för en framtida yrkesverksamhet på biblioteksområdet. I arbetet med att erbjuda studenterna bästa tänkbara förutsättningar på den vägen, finns det anledning att påminna om att utbildningen är utformad som en kandidatutbildning inom ämnet biblioteks- och informationsvetenskap, och därmed ska bidra till att studenterna utvecklar en akademisk kompetens och tillhörighet. Valet att läsa vidare inom ämnet, för ett yrkesliv vid exempelvis högskola eller universitet, måste också möjliggöras och uppmuntras.

Den typ av verksamhetsförlagd undervisning som vardagligt brukar benämnas "praktik", ingår inte i nuvarande utformning av programmet, utan ovanstående arbetssätt, med betoning på reflektion och analys ges företräde.

INTERNATIONALISERING

I det valbara kursutbudet finns ett antal engelskspråkiga kurser, vilka idealt fungerar som internationella mötesplatser för olika studentgrupper. Under termin 5 behålls med detta förslag möjligheten att förlägga en termin av programmet vid utländskt lärosäte. Den avslutande uppsatskursen kan, om så önskas, utformas som en s.k. Minor field study.

ÅTERSTÅENDE ARBETE MED IMPLEMENTERINGEN

Det nya utbildningsprogrammet startade för första gången hösten 2012. Under 2013 reviderades och utvecklades kurser löpande, med målsättningen att en majoritet av kursplanerna inom programmet skulle vara klara vid årets slut. Arbetet är i skrivande stund i god fas, även om arbetet med revideringar kommer att fortgå en tid framöver. Kursplaner under utveckling presenteras och diskuteras löpande i programgruppen för att på så sätt tydliggöra innehåll, undervisnings- och examinationsformer för alla kursansvariga i programmet. Arbetet med att diskutera och tydliggöra relationen mellan kurserna har också pågått under 2013, särskilt med avseende på de nya förkunskapskrav som skrivits in i kursplanerna. Först 2015 kommer de första studenterna att ha genomgått det reviderade programmet i dess helhet. Utvecklingen av nya kurser kommer därmed att pågå även under 2014.

Borås 2014-09-01

Programansvariga
Alen Doracic & Jenny Lindberg

REFERENSER

Arbetsgruppens rapport avseende Granskning av utbildningar vid institutionerna BHS, HIT, PED, THS och VHB (dnr 896-13) samt i auditgruppens utlåtande (dnr 744-13, 893-13, 894-13 eller 892-13).

Flöög & Johannisson (2010) Programrapport 2009 Bibliotekarieprogrammet Flöög & Hultgren (2011) Programrapport 2010 Bibliotekarieprogrammet

Gärdén & Nowé Hedvall (2009) Programrapport 2008 Bibliotekarieprogrammet

Johansson & Lindberg (2012) Programrapport 2011 Bibliotekarieprogrammet

Johansson & Lindberg (2013) Programrapport 2012 Bibliotekarieprogrammet

Universitetskanslerämbetet (2014). *Kvalitetsutvärdering av arkiv-, biblioteks- och museivetenskap och närliggande huvudområden.*

Tillgänglig online: <http://www2.hsv.se/download/kvalitet/arkiv,-biblioteks--och-museivetenskap-2013.pdf> [2014-08-14]